

NAUKA PRAWA A PRAKTYKA PRAWNICZA

KSIĘGA JUBILEUSZOWA
Z OKAZJI CZTERDZIESTOLECIA
OKRĘGOWEJ IZBY RADCÓW PRAWNYCH
W KRAKOWIE

Redakcja:

Michał Araszkiewicz

Michał Krok

Marcin Sala-Szczypiński

NAUKA PRAWA A PRAKTYKA PRAWNICZA
KSIĘGA JUBILEUSZOWA Z OKAZJI CZTERDZIESTOLECIA
OKRĘGOWEJ IZBY RADCÓW PRAWNYCH W KRAKOWIE

Nauka prawa a praktyka prawnicza

Księga jubileuszowa z okazji czterdziestolecia
Okręgowej Izby Radców Prawnych w Krakowie

Redakcja:
Michał Araszkiewicz
Michał Krok
Marcin Sala-Szczypiński

Kraków 2022

Michał Araszkiewicz
Uniwersytet Jagielloński, Okręgowa Izba Radców Prawnych w Krakowie
ID <https://orcid.org/0000-0003-2524-3976>
✉ michal.araszkiewicz@uj.edu.pl

Michał Krok
Okręgowa Izba Radców Prawnych w Krakowie
ID <https://orcid.org/0000-0003-1944-1773>
✉ m.krok@oirp.krakow.pl

Marcin Sala-Szczypiński, Okręgowa Izba Radców Prawnych w Krakowie
Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie
ID <https://orcid.org/0000-0002-5891-4847>
✉ m.szczypinski@oirp.krakow.pl

© Copyright by Okręgowa Izba Radców Prawnych w Krakowie and individual authors, 2022

Recenzenci
dr hab. Arkadiusz Bereza, prof. UMCS
dr hab. Sławomir Patyra, prof. UMCS

Opracowanie redakcyjne
Weronika Widzińska, Kinga Grodzka

Projekt okładki
Lesław Sławiński

ISBN 978-83-8138-772-9 (druk)
ISBN 978-83-8138-773-6 (PDF)
<https://doi.org/10.12797/9788381387736>

Publikacja sfinansowana przez Okręgową Izbę Radców Prawnych
w Krakowie

WYDAWNICTWO KSIĘGARNIA AKADEMICKA

ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków
tel.: 12 421-13-87; 12 431-27-43
e-mail: publishing@akademicka.pl
<https://akademicka.pl/>

Spis treści

Wstęp	9
MICHAŁ ARASZKIEWICZ	
Teorie rozumowań prawniczych a praktyka prawnicza	11
BEATA BARAN-WESOŁOWSKA	
Postępowanie dyscyplinarne w sprawach nauczycieli akademickich w perspektywie kinetyczno-temporalnej	37
AGATA CEBERA, JAKUB G. FIRLUS	
Upływ czasu jako negatywna przesłanka wszczęcia i kontynuowania postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji administracyjnej a możliwość dochodzenia roszczeń odszkodowawczych z art. 417 ¹ § 2 k.c. ..	47
PIOTR CZARNY, BOGUMIŁ NALEZIŃSKI	
Jak uczyć dziś prawa konstytucyjnego? Refleksje dydaktyczne ..	77
TOMASZ DŁUGOSZ	
Określoność przepisów prawa w warunkach obecnego interwencjonizmu państwa w gospodarce	97
KAMIL DOBOSZ	
Akt o sztucznej inteligencji w przestrzeni unijnego prawa regulacyjnego – zarys problematyki	119
EDYTA FIGURA-GÓRALCZYK	
Praca zdalna w ujęciu kolizyjnoprawnym	139
MONIKA FLORCZAK-WĄTOR	
Proporcjonalność jako kryterium oceny konstytucyjności ograniczeń praw i wolności jednostki wprowadzonych w związku z pandemią COVID-19	157

MAGDALENA FRANĆZUK	
Wykluczenie finansowe i integracja finansowa	179
NICHOLAS GHAZAL	
Naśladownictwo cudzych idei a naruszenie praw autorskich ...	203
JAN HALBERDA	
<i>Proprietary estoppel</i> – koń trojański prawa spadkowego?	219
KATARZYNA JASIŃSKA	
Egzekucja sądowa z tzw. <i>corpora mechanica</i>	233
KAJA KOWALCZEWSKA	
Zgoda państwa jako przesłanka działalności Polskiego Czerwonego Krzyża	249
MICHAŁ KROK	
Godność urzędu sędziego z perspektywy instytucjonalnej ochrony dóbr osobistych	271
MAŁGORZATA MALCZYK	
Pełnomocnik procesowy powoda – dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie, w sprawach z art. 38 Ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej oraz konsekwencje braku jego należytego umocowania	293
ANDRZEJ MATLAK	
Przedmiot prawa autorskiego z perspektywy polskiego orzecznictwa	315
ARKADIUSZ MICHALAK	
Roszczenie informacyjne w prawie własności intelektualnej – próba oceny po roku obowiązywania nowych regulacji	345
DOMINIKA MRÓZ-KRYSTA	
Roszczenia wynikające z przestępstw przeciwko wolności seksualnej	361
EWA NOWIŃSKA	
Po co nam pluralizm w mediach?	373
ZBIGNIEW PINKALSKI	
Regulacja ochrony tajemnic przedsiębiorstwa w postępowaniach w sprawach własności intelektualnej – uwagi krytyczne	387
MAŁGORZATA PODRECKA	
Co sztuka i zabytki mają wspólnego z zasadą kadencyjności? ..	399
OSKAR POGORZELSKI	
Dodatkowy objaw nieostrości systemu prawa w koncepcji Jerzego Wróblewskiego	411

JOWITA PUSTUŁ

Opodatkowanie restrukturyzacji podmiotów gospodarczych –
walka ze zjawiskiem unikania opodatkowania czy ze zjawiskiem
restrukturyzacji spółek? 425

TOMASZ REGUCKI

Wrogie przejęcie w warunkach polskiego rynku kapitałowego –
ujęcie empiryczne. Wstępne wyniki analiz (lata 2008-2015) 437

DOMINIKA ROGOŃ

Konsument na internetowej platformie handlowej 495

MAGDALENA ROMANOWSKA

Konstytucyjne prawo własności w postępowaniu
administracyjnym – art. 155 KPA w praktyce 535

MARCIN SALA-SZCZYPIŃSKI

Uczyć się, aby być. W środowisku VUCA. Rozważania
o doskonaleniu zawodowym radców prawnych 557

ARKADIUSZ SOBCZYK

Radca prawny wobec regulacji prawnych dotyczących
zgłoszeń dokonywanych przez sygnalistów – wstęp
do zagadnienia 575

TOMASZ SPYRA

Kilka uwag o instrumentalnej wykładni prawa 589

TOMASZ SZELĄG

Juryści rzymscy. Niedościgniony wzór współczesnych
prawników? 605

ANDRZEJ ŚWIATŁOWSKI

Pozycja pokrzywdzonego w procesie karnym w opinii radców
prawnych – wyniki badań ankietowych 617

BOHDAN WIDŁA

Jedna czy wiele definicji tajemnicy przedsiębiorstwa?
Analiza na tle prawa zamówień publicznych i postępowania
przed Prezesem Urzędu Ochrony Konkurencji
i Konsumentów 631

MARCIN WUJCZYK

Rozwiązanie umowy o pracę za wypowiedzeniem z radcą
prawnym a obowiązek wyrażenia opinii przez radę okręgową
izby radców prawnych 653

MICHAŁ WYRWIŃSKI

(R)ewolucja w platformach internetowych?	671
Noty o autorach	685
Indeks osób	697

Wstęp

Podczas przygotowań do jubileuszowego roku czterdziestolecia powstania samorządu radców prawnych w gronie Prezydium Rady Okręgowej Izby Radców Prawnych w Krakowie pojawił się pomysł przygotowania publikacji z tej okazji. Koncepcja ewoluowała i ostatecznie zdecydowaliśmy o przygotowaniu zbioru tekstów będących owocem pracy radców prawnych krakowskiej Izby, którzy jednocześnie z pracą w praktyce prawniczej, są aktywni zawodowo w obszarze nauki prawa. Udało nam się zaprosić do tego wyjątkowego projektu grono osób, które z satysfakcją możemy określić jako reprezentację wykonywania zawodu radcy prawnego w krakowskim rozumieniu. To krakowskie rozumienie wykonywania zawodu ma swój zakres przede wszystkim w pracy radcy prawnego jako prawnika profesjonalisty, w biegu spraw nietracącego refleksji nad nauką prawa – wiedzą nabytą jeszcze w czasie studiów.

Wyrazy wdzięczności za napisane artykuły kierujemy do Auterek i Autorów – radców prawnych Okręgowej Izby Radców Prawnych w Krakowie – profesorów, doktorów habilitowanych i doktorów nauk prawnych. Składamy podziękowania za Państwa pracę i poświęcony czas. Dziękujemy za zrealizowanie intencji komitetu redakcyjnego, którą było pokazanie intelektualnego potencjału Okręgowej Izby Radców Prawnych w Krakowie, będącej wszechstronną i opiniotwórczą reprezentacją prawników z krakowskiego ośrodka uniwersyteckiego. W Krakowie oczywiście dominuje Uniwersytet Jagielloński (o czym świadczy chociażby to, że Wydział Prawa i Administracji UJ nigdy nie stracił pozycji lidera wszelkich rankingów wydziałów prawa), ale oprócz UJ mamy jeszcze trzy uczelnie wyższe kształcące prawników – Krakowską Akademię im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego (od 2000 roku), Uniwersytet Ekonomiczny (od 2015 roku) i Uniwersytet Pedagogiczny (od 2017 roku). Krakowskie uczelnie nie mają takiego samego profilu,

a naszą intencją było również uwzględnienie zróżnicowania zainteresowań naukowych i specjalizacji naszych Auterek i Autorów. W oddanym do rąk Czytelników tomie znalazły miejsce zarówno prace teoretycznoprawne, jak i studia historycznoprawne, a także eseje z zakresu dziedzin powiązanych z prawoznawstwem oraz oczywiście opracowania z zakresu dogmatyki poszczególnych gałęzi prawa i praktyki stosowania prawa. Udało się zebrać materiały świadczące o bogactwie specjalizacji i wiedzy osób wykonujących zawód radcy prawnego, związanych z krakowskim środowiskiem prawniczym.

Chcielibyśmy wyrazić jeszcze kilka słów o jubileuszu czterdziestolecia samorządu radców prawnych, w kontekście użytego powyżej zwrotu – wykonywania zawodu radcy prawnego w krakowskim rozumieniu. Wykonywania zawodu, a nie dywagacji o wykonywaniu zawodu, angażujących tylko samych dywagujących. Słowa te kierujemy przede wszystkim do radców prawnych czynnie wykonujących zawód, w kancelariach, w ramach stosunków pracy i w innych formach. Chcielibyśmy, żeby Państwa wykonywanie zawodu było przez samorząd ułatwiane i wspomagane, a nie utrudniane i ograniczane. Chcemy, aby Państwo postrzegali krakowski samorząd radców prawnych jako instytucję, którą kierują radcowie prawni czynni zawodowo, a nie działacze mający jedynie wyobrażenie o wykonywaniu zawodu, zakładający togę dwa razy w roku (na ślubowania aplikantów i radców prawnych). Jubileusz czterdziestolecia jest chwilą, w której musimy podjąć walkę ze stereotypową, choć często uzasadnioną opinią o organach samorządów prawniczych jako o gronie osób dalekich od praktyki wykonywania zawodu i zaangażowanych wyłącznie w biurokrację samorządową. Do zewnętrznych zagrożeń dla samorządności osób wykonujących zawody zaufania publicznego nie może się dodatkowo przyczyniać to, że samorząd zawodowy nie ma autorytetu wśród samych przedstawicieli zawodu, który reprezentuje. Ustawa o radcach prawnych nie mówi o „władzach” samorządu, ale o jego „organach” – analogicznie do spółek kapitałowych radcowie nie są jak pracownicy spółki, lecz jak udziałowcy lub akcjonariusze, którzy rozliczają swoje organy z wykonywanej pracy. Nie zapominamy o tym w Radzie Okręgowej Izby Radców Prawnych w Krakowie. Dlatego też na zakończenie jubileuszu czterdziestolecia naszego zawodu oddajemy Państwu zbiór opracowań, z nadzieją, że poszczególne tematy będą przydatne w Państwa pracy lub przynajmniej inspirujące do pracy – trudnej pracy w trudnych czasach.

Radcowie prawni:

Michał Araszkiewicz

Michał Krok

Marcin Sala-Szczypiński

Michał Araszkiewicz

Teorie rozumowań prawniczych a praktyka prawnicza

Abstract

The author attempts to determine why normative theories (conceptions) of legal reasoning do not have a significant impact on legal practice. Three main conditions are formulated that should be met by a theory that aims to exert such an impact: systematic productivity, communication efficiency, and acceptability of results. A number of factors characterizing the legal practice are also identified that may render a theory that meets the above-mentioned conditions effectively inapplicable. In conclusion, an example of a theory is given that meets these conditions to a high degree: it is a certain version of the topical-rhetorical conception of legal reasoning, grounded in the assumptions of the constitutional state of law.

Keywords: argumentation, constitutionalism, reasoning, rule of law, legal practice, theory

1. Wprowadzenie

Dlaczego teorie rozumowań prawniczych nie wywierają poważniejszego wpływu na praktykę prawniczą? Pod jakimi warunkami korzystanie z takich teorii może przyczynić się do poprawy jakości dyskursu praktycznego i w konsekwencji do poprawy poziomu realizacji standardów państwa prawa? Poniżej podejmuję próbę odpowiedzi na te pytania. Rekonstruuje zbiór warunków, które powinna spełniać koncepcja teoretyczna, by możliwe było jej efektywne wykorzystanie w związku z rozwiązywaniem praktycznych problemów prawnych. Prezentuję także katalog cech prawników-praktyków, ich wspólnot komunikacyjnych oraz otoczenia instytucjonalnego i kulturowo-prawnego, istotnych z punktu

widzenia możliwości korzystania z teoretycznych koncepcji rozumowań prawniczych. Na tle tych rozważań, w podsumowaniu prezentuję propozycję odpowiedzi na pytanie o rolę teorii rozumowań prawniczych w zakresie poprawy jakości produktów tworzonych w obrocie prawnym oraz ochrony standardów państwa prawa.

Teza o znikomym wpływie ogólnej nauki o prawie na rzeczywistość prawną jest zasadniczo niesporna¹. Wiele uwagi poświęcono rozważaniom o ograniczonym wpływie filozofii prawa na praktykę prawniczą. Trafne wydaje się przekonanie, że filozofia prawa kojarzy się praktykom prawa z czymś „odległym, mglistym, metafizycznym, niezrozumiałym i spekulatywnym”². Sądzę, że uwaga ta odnosi się, *mutatis mutandis*, także do teorii prawa, w tym do teorii rozumowań prawniczych. Pomimo że w niektórych okresach, jurysdykcjach czy w odniesieniu do niektórych rodzajów zadań prawniczych koncepcje ogólnej jurysprudencji bywają przywoływane i wykorzystywane, w większości przypadków obrót prawny rozwija się całkowicie niezależnie od rozważań teoretyków. Podkreślenia wymaga, że zazwyczaj jest to sytuacja naturalna i pożądana. Wiele prac z zakresu ogólnej nauki o prawie nie stawia sobie za cel wywarcia jakiegokolwiek wpływu na praktykę prawniczą. Dotyczy to w szczególności wielu prac filozoficznoprawnych poruszających zagadnienia związane z naturą prawa lub pojęciem prawa, czy też metodologii jurysprudencji³. Celem tych prac jest rozwiązywanie problemów filozoficznych lub teoretycznych, których nawet nie sposób wysłowić w języku zrozumiałym dla praktyki prawa. Wprawdzie niektóre koncepcje z zakresu ogólnej nauki o prawie odegrały istotną rolę w praktyce sądowej, i to – nieprzypadkowo – w ważkich historycznie momentach (w pierwszym rządzie trzeba tu wymienić tzw. formułę Gustava Radbrucha⁴), ale większość prac z tego obszaru nie stawia sobie takich celów.

¹ Na temat zakresu ogólnej nauki o prawie oraz o relacjach pomiędzy pojęciami filozofii prawa, jurysprudencji oraz teorii prawa zob. np. J. Oniszczyk, *Filozofia i teoria prawa*, Warszawa 2008, s. 1-30. O znikomym wpływie teorii rozumowań prawniczych na praktykę prawa zob. J. Stelmach, *Kodeks argumentacyjny dla prawników*, Kraków 2003, s. 9-10.

² J. Zajądło, *Po co prawnikom filozofia prawa?*, Warszawa 2008, s. 7.

³ Reprezentatywną publikacją tego rodzaju jest *Metaphilosophy of Law*, ed. P. Banaś, A. Dyrda, T. Gizbert-Studnicki, Oxford 2016, *passim*.

⁴ J. Zajądło, *Formuła Radbrucha. Filozofia prawa na granicy pozytywizmu prawniczego i prawa natury*, Gdańsk 2001, *passim*.

W ramach niniejszego eseju koncentruję się na wybranym obszarze ogólnej nauki o prawie, jakim jest teoria rozumowań prawniczych. Wiele prac również z tej tematyki nie ma ambicji oddziaływania w jakikolwiek sposób na praktykę prawa, koncentrując się na rozwiązywaniu problemów metodologicznych albo pojęciowych czy podejmując próby przedstawienia nowego teoretycznego ujęcia opisowego. Liczne są jednak także prace mające status teorii, koncepcji czy modeli normatywnych lub optymalizacyjnych⁵. Twórcy koncepcji tego rodzaju starają się udzielić odpowiedzi na pytanie o to, jak prawnicy powinni działać, by ich (zakomunikowane) rozumowania mogły być uznane za poprawne (dobrze uzasadnione, racjonalne itd.). Teorie optymalizacyjne są tworzone z kolei po to, by umożliwić poprawę jakości zastanych rozumowań prawniczych – można je zatem określić w tym sensie jako umiarkowane koncepcje normatywne⁶. Są zatem tworzone z intencją, by oddziaływały na praktykę obrotu prawnego, w szczególności na sądowe stosowanie prawa⁷. W niektórych przypadkach teorie rozumowań prawniczych (a także ogólne teorie prawa) mogą pełnić funkcję normatywną niezależnie od intencji autora, np. przedstawienie nowego teoretycznego opisu norm prawnych, systemu prawa czy interpretacji prawa może stanowić cenne źródło racji stanowiących podstawę argumentów prawnych. Najczęściej jednak cel ten, również jeżeli jest wyraźnie zadeklarowany, nie zostaje zrealizowany. Jest to fakt o tyle zagadkowy, że skoro koncepcje te w zamierzeniu mają pozwolić adresatowi lepiej wykonywać zadania prawnicze (unikać błędów logicznych i merytorycznych, tworzyć przekonującą argumentację czy rozwiązywać problemy, których nie są w stanie rozwiązać inni) – to pytanie, dlaczego popyt na te produkty jest znikomy, jest nietrywialne. Antycypując dalsze rozważania należy wskazać, że czynniki wpływające na ten stan można

⁵ W toku dalszych rozważań używam terminów „teoria” i „koncepcja” zamiennie, nie angażując się w dyskusję, czy usystematyzowane zbiory abstrakcyjnych wypowiedzi o rozumowaniach prawniczych spełniają warunki uznania ich za „teorie” w jakimkolwiek rozumieniu przyjętym w metodologii nauk, zwłaszcza że w odniesieniu do „teorii” normatywnych mówimy o zbiorach postulatów czy wzorców.

⁶ Z tego powodu oraz dla zwięzłości w toku dalszych rozważań posługuję się przede wszystkim pojęciem teorii/koncepcji normatywnej.

⁷ Zauważyć należy, że wiele wytworów prac teoretyków ma mieszany charakter metodologiczny, tzn. mogą one jednocześnie spełniać cele opisowe, analityczne oraz normatywne. Por. R. Alexy, *A Theory of Constitutional Rights*, transl. J. Rivers, Oxford 2002, s. 6-10.

Księga jubileuszowa stanowi zbiór artykułów naukowych i esejów opracowanych z okazji czterdziestolecia utworzenia Okręgowej Izby Radców Prawnych w Krakowie oraz powstania samorządu radców prawnych. Idea powstania publikacji narodziła się w gronie Prezydium Rady OIRP w Krakowie, gdzie zdecydowano o przygotowaniu zbioru tekstów będących owocem pracy radców prawnych krakowskiej Izby, którzy jednocześnie z pracą w praktyce prawniczej są aktywni zawodowo w obszarze nauki prawa.

Redaktorzy nie narzucali Autorom doboru tematów, a celem publikacji jest pokazanie intelektualnego potencjału Okręgowej Izby Radców Prawnych w Krakowie jako wszechstronnej i opiniotwórczej reprezentacji prawników z krakowskiego ośrodka uniwersyteckiego. Dzięki temu założeniu udało się zebrać opracowania świadczące o bogactwie specjalizacji i wiedzy osób wykonujących zawód radcy prawnego. W oddanym do rąk Czytelników tomie znalazły miejsce zarówno prace teoretycznoprawne, jak i studia historycznoprawne, a także eseje z dziedzin powiązanych z prawoznawstwem oraz oczywiście opracowania z zakresu dogmatyki poszczególnych gałęzi prawa i praktyki stosowania prawa.

40 LAT
SAMORZĄDU RADCÓW
PRAWNYCH 1982-2022

OKRĘGOWA IZBA
RADCÓW PRAWNYCH
W KRAKOWIE

<https://akademicka.pl>

ISBN 978-83-8138-772-9

